षत्वमन्यत्र ऋषिसाहौ इत्यादौ न षत्वमिति भेदः ।

ऋषिषाण पु० ऋषिभिः सायते भज्यते षण-संभक्तौ कर्मणि घञ् वेदे षत्वम् । ऋषिभिः संभक्ते । "ये त्वा सृजन्त्यृषिषाण ! वेधसः" ऋ०९,८६,४। "ऋषिषाण ! ऋषिभिः संभक्त" भा० । लोके तु न षत्वम् ।

ऋषि(ष्टि)षेण पु० नृपभेदे । ततो विदा० अञ् । आर्षि(र्ष्टि)षेणः । तद्गोत्रापत्ये पुंस्त्री०स्त्रियां ङीप् ।

ऋषिष्टुत त्रि० ऋषिभिः स्तुतः वेदे षत्वम् । ऋषिभिः स्तुते "ऋषिष्टुता जरयन्ती" ऋ०७,७५,५। २अग्नौ च "ऋषिष्टुत इति ऋषयोह्येतमग्रेऽस्तुवंस्तस्मादाहर्षिष्टुत इति" शत० १,४,२,६ । लोके तु न षत्वम् । क्वचिल्लोकेऽपि षत्वम् । "ऋषिष्टुतां विष्णुपदीं पुराणाम्" भा०अनु०२७

ऋषिस्तोम पु० एकाहसाध्ये यागभेदे । "ऋषिस्तोमा व्रात्यस्तोमाश्च पृष्ठ्याहानि" आश्व०श्रौ० २५ । "ऋषिस्तोमा नाम सप्त एकाहाः । उभयत्र सप्तमोज्योतिष्टोमः प्रकृतिः" नारा० ।

ऋषिस्वर पु० ऋषिभिः स्वर्य्यते शब्द्यते स्तूयते स्वृ-कर्मणि अप् ६त०। ऋषिभिः स्तुत्ये । "ऋषिस्वरं चरति यासु नाम ते" ऋ० ५,४४,८ । "ऋषिस्वरमृषिभिः स्तुत्यम्" भा० । [कृते जगत्सर्जने ।

ऋषिसर्ग पु० ऋषिभिः कृतः सर्गः । ब्रह्मणानियुक्तैर्ऋषिभिः

ऋषी स्त्री ऋषि+गौरा०स्त्रियां ङीष् । ऋषिपत्न्याम् ।

ऋषि(षी)क पु० ऋष्यां भवः क वा ह्रस्वः । ऋषिपत्नी गर्भजाते ऋषेरौरसे पुत्रे । "ऋषिपुत्रा ऋषीकास्तु मैथुनात् गर्भसम्भवात् । परत्वेनर्षयस्ते वै भूताये ऋषिकास्ततः। ऋषीकाणां सुताये वै विज्ञेया ऋषिपुत्रकाः" इत्युपक्रम्य कतिचिदृषीनुक्त्वा "तेषां पुत्रानृषीकांस्तु गर्भोत्पन्नान्निबोधत" इत्युपक्रम्य ऋषीणामौरसान् कतिचिनुक्त्वा "इत्येते ऋषिकाः सर्वे सत्येन ऋषितां गताः" मत्स्यपु० १२०अ०।

ऋषीवत् त्रि० ऋषिः स्तोतृत्वेनास्त्यस्य मतुप् "छन्दसीरः" पा०मस्य वः दीर्घः । ऋषिस्तोतृके ऋषिस्तुते । "शिप्रिन्नृषीवः शचीवो" ऋ० ८,२,२८, "ऋषीवः ! ऋषिभिर्युक्त" भा०। अत्र "मतुवसोरु सम्बुद्धौ छन्दसि" पा०सम्बुद्धौ नस्थाने रुः । ऋषीवःशब्दकल्पनं प्रामादिकमेव । लोके तु ऋषिमत् इत्येव ।

ऋषीवह त्रि० ऋषीन् वहति पचा०अच् ६त० "इकोवहेः पीलौ" पा० दीर्घः । ऋषिवाहके

ऋषु पु०ऋष-गतौ कु । "अनवरतगतियुक्ते सूर्य्यरश्मौ" "ज्येष्ठेभिर्यो भानुभिर्ऋषूणां पर्येति" ऋ०१०,१, "ऋषूणां सूर्य्यरश्मीनाम्" भा० १गन्तृमात्रे २महति ३बलवति ४ज्ञातृमात्रे च "अग्ने रेभोन जरत ऋषूणां जूर्णिर्होत ऋषूणाम्" ऋ०१,१२०, "ऋषूणामागन्तॄणाम्" "ऋषूणां महताम् ज्ञानवताञ्च" भा०। ५मन्त्रद्रष्टरि ऋषौ च "हव्योभुवद्वस्तुर्ऋषूणाम्" ऋ०८,७१,१५, ऋषूणामृषीणां सूक्तादिद्रष्टॄणाम्" भा०।

ऋष्टि स्त्री ऋष-करणे क्तिन् । उभयतो धारायुक्ते १खड्गे । २खड्गमात्रे अमरः । ३आयुधमात्रे च "चित्रोवोयामः प्रयतास्वृष्टिषु" ऋ०१,१६६,४, "ऋष्टिषु युद्धस्थहेतिषु" भा०। "अंशेष्वेषां निमिमृक्षुर्ऋष्टयः" ऋ०१,६४,४, "ऋष्वा ऋष्टीरसृक्षत" ऋ०५,५२,६, "ऋष्टीरायुधविशेषान्" भा० "वाशीमन्त ऋष्टिमन्तो मनीषिणः" ऋ०५,५७,२, "ऋष्टिर्नाम छुरिका" भा० "शरशक्त्यृष्टि वृष्टिभिः" देवीमा० "धनूंषि चाग्र्याणि शराश्च चित्रा शक्त्यृष्टयः काञ्चनभूषणाश्च" भा० आ०१९४अ० "कोवोऽन्तर्मरुत ऋष्टिविद्युतः" ऋ०१,१६८,५. "ऋष्टिविद्युत ऋष्ट्या मेघभेदनायुधविशेषेण विद्योतमानाः" भा०भावे क्तिच् । ४हिंसायाम् ५अनिष्टोत्पादने । "हिरण्यनिर्णिगुपरा ऋष्टिः" ऋ०१,१६७६, रिष हिंसायां रिष्टिरप्यत्र "गोचरे वा विलग्ने वा ये ग्रहा रिष्टिसूचकाः" ज्योति० ६दीप्तौ च । ऋष्टिरस्त्यस्य मतुप् । रिष्टियुक्ते दीप्तियुक्ते त्रि०स्त्रियां ङीप् "विद्युद्रथा मरुत ऋष्टिमन्तो दिवोमर्या" ऋ०३,५४,१३ "ऋष्टिमन्तो दीप्तिमन्तः" भा०

ऋष्टिषेण पु० नृपभेदे ततः पाठान्तरे विदा० अञ् शिवा० अण् वा । आर्ष्टिषेण तत्पुत्रे । "आर्ष्टिषेणोहोत्रमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिं चिकित्वान्" एतामृचमधिकृत्य यास्केनेतिहासो वर्णितः यथा "तत्रेतिहासमाचक्षते देवापिश्चार्ष्टिषेणः शान्तनुश्च द्वौ कौरव्यौ भारतौ बभूवतुः स शान्तनुः कनीयानभिषेचयाञ्चक्रे देवापिस्तपः प्रपेदे ततः शान्तनोराज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष तमूचुर्ब्राह्मणाः अधर्मस्त्वया चरितो ज्येष्ठं भ्रातरमन्तरेत्यभिषेचितं तस्मात्ते देवो न वर्षतीति" ऋष्टिषेणस्य नामान्तरं प्रतीप इति । "प्रतिश्रवसः प्रतीपः खलु शैव्यामुपयेमे मनुं नाम तस्यां पुत्रानुत्पादयामास देवापिं शान्तनुं बाह्लीकं चेति देवापिः खलु बाल एवारण्यं विवेश शान्तनुस्तु महीपालो बभूवेति" भा० आ० ९५ । "ऋक्षस्तस्माद्दिलीपोऽभूत् प्रतीपस्तस्य चा-